

אפילו הענינים הפשוטים ביותר, והרי סו"ס זהו העיקר וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, ומעין זה גם בהנוגע ללימוד המביא לידי יראת ה' ואהבתו בתוככי התלמידים הוא לימוד החסידות וכיו"ב, ות"ח מראש על כתבו בפרטיות בהאמור.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו,

המזכיר

ד'תשעט

ב"ה, י"ט תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חג הסוכות.

א"ת 24567

במה שכותב שראה מנהג אנ"ש דכשיש לחם משנה רק לאחד ומוציא את האחרים, נוהגים שאר בני הבית לברך ברכת המוציא כל אחד לעצמו, ומקשה על זה ממה שכתוב בשו"ע רבנו הזקן סי' קע"ד סעיף ד' ובאחרונים שם – אשר המסובים יוצאים גם בברכת המוציא.

והנה אף כי כן הוא, שיכולים גם לצאת בברכת המוציא, וכידוע שאפילו בברכת הנהנין מוציא את אחרים ידי חובתם אם גם הוא נהנה, בכל זה נכון מנהג הנ"ל – כיון שבכדי לצאת בברכה זו צריך לכוון המוציא והיוצא, אסור להפסיק בין שמיעת הברכה להאכילה וכו', ובה בשעה שבברכת קידוש והבדלה וכיו"ב כבר הורגלו השומעים שיוצאים ידי חובתם, ולכן אפילו בסתם ה"ז כן ונגרר אחרי הרוב שמכוון לצאת בשמיעתו, שונה הוא בהנוגע לברכת המוציא. ובפרט כשהעם רב – וכמו בכוס של ברכה בסעודה,

ד'תשעט

חלקה נדפס בלקו"ש חי"א ע' 243 חלקה בחכ"ג ע' 443 והושלמה ע"פ העתקה.
מנהג אנ"ש: ראה גם שיחות קודש תשי"ז ע' נג.

התועדות וכיו"ב — שמפני אריכות הזמן בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס על ידי כל השומעים קשה להזהר מהפסק. ולכן יש להנהיג דוקא מנהג ההוא, ז.א. שכל אחד ואחד יברך לעצמו ברכת הנהנין.

ומ"ש אשר נראה באחרונים שאם עושים כן, ברכה כ"א לעצמו, לא יצא ידי החיוב של לחם משנה. לא ידעתי מקור על זה. ואדרבה בפירוש כתוב באשל אברהם להגה"צ מבוטשאטש לסימן הנ"ל — שיוצא ידי חובתו של לחם משנה אף שמברך ברכת המוציא לעצמו. ולא עוד אלא — אפילו אם השומע לא נטל ידיו עדיין. הועתק ג"כ בארחות חיים שם.

במ"ש אודות סידור כולל לאברכי ישיבה — לישוב באהלה של תורה גם לאחר חתונתם. ומנהג הישיבות מלפנים — שהיו מתחתנים בגיל די מבוגר, מבן שלשים ומעלה.

כבר צווחו קמאי על נוהג זה דאיחור החתונה בדור יתום, וכמבואר בראשונים ובאחרונים, ועיין ג"כ בהלכות ת"ת לרבנו הזקן פ"ג ע"ד לימוד תורה בטהרה דוקא. ומעולם לא נהגו בישיבות חב"ד לאחר הנשואין לגיל האמור ח"ו.

ובמ"ש אודות עריכת כולל, ידוע פסק תוה"ק שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה כל הענינים (מו"ק ט, ע"ב). ובדורות האחרונים — עסקנות בשטח הרבנות ובשטח חינוך על טהרת הקדש וכיו"ב הוא ענין של פקוח נפשות והצלת נפשות ממש. ולהושיב עשירות אברכים המוכשרים לזה שיעסקו כל היום בלימוד התורה — בה בשעה שמאות ואלפים צועקים לעזרה — ואף כי בקלא פנימאה דלא אשתמע — מטביעה במים הזדונים השוטפים ברחובות ולצערנו התחילו לחדור גם לבתים, צע"ג מי התיר זה. ואף שסדר הוא בשביל יחידי סגולה, לכאלו שמוכרחת הישיבה בכולל בכדי לפעול אח"כ כדבעי להצלת בני ישראל, אבל אין זה דרך לרבים. והלואי מלפני דור היו שמים לב יותר ויותר להצלת בני מהתבוללות ומריחוק מדרך התורה והמצוה ומטילים עבודת הצלת נפשות זו על שכם בני הישיבות תיכף בצאתם מכותלי הישיבה, שעתה היו עשירות אלפים יותר בכותלי הישיבות, בכותלי בתי כנסיות ובכותלי בתי מדרשות. ואין להאריך בדבר המצער עד כדי להבהיל, שנראה עדיין אחדים מראשי הישיבות אווזים בשיטה זו, באמרם: אני את נפשי הצלתי. וכבר האריכו רז"ל בכ"מ, ומהם בזהר הק' ח"א סז, ב. קו, ב. בהנוגע להנהגת נח בעת שכל העולם טבע במבול, וגם שאני נח שהי' זה קודם מתן תורה והציווי דואהבת לרעך כמוך.

הנהגת נח: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תעב, ובהנסמן בהערות שם.

והגע בעצמך באס היי המדובר בבנו של ראש ישיבה הכי גדולה או בבתו היחידה שיש לקרבים יותר לה' ולתורתו, האם ג"כ היי מסגיר א"ע חדר לפנים מחדר וסומך על הנס ובלבד שיוכל לעסוק בתורה עוד שעות בכל יום ויום, וק"ל.

ובהנוגע ליחידי סגולה ולמוכשרים מסוג האמור – הרי גם בתוככי אנ"ש נהוג הדבר ומשנים קדמוניות לעסוק בתורה גם לאחר החתונה, עסק באופן דתורתו אומנתו. אבל לא לעשות מזה שיטה לרבים מיוסדת על הנהגה הנ"ל דאני את נפשי הצלתי.

במ"ש אודות ההעתקה לדרום אמעריקה וכיו"ב, לא נראה לי הדבר כיון שבנוגע לחינוך ילדים קטנים באותם המדינות אודותם כותב, אין אפ"כ מתאמת כלל לעת עתה.

בברכה לבשו"ט בהאמור ומבריאות כל ב"ב שי' – בקרוב.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המזכיר

ד'תשפ

ב"ה, כ' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו. וכבר ידוע פסק הדין בזה מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק שמצא לתשובה זו גם במכתבו הוא, ויקח על עצמו שיעור נוסף בתורת דא"ח תורת החסידות, ויוסיף אומץ בהשתדלות על הזולת לקרבים ללימוד תורת דא"ח ובהליכה בהדרכותי ונהגותי, ובטח נוהג גם בלא"ה בהפרשה לצדקה איזה פרוטות בכל יום חול קודם תפלת שחרית, ויה"ר שיהי כל הנ"ל

ד'תשפ

מכתבו: ע"ד תיקון למקרה לא טהור בליל יום הקדוש.
פסק הדין: שעה"מ סי' סב.